

hadden geschreven. Deze bijdrage van Bröer stellen we voor als eerste bijdrage voor de vervolgdiscussie en we nodigen lezers uit om daar nog meer stof voor te leveren. De redactie.

Een kritisch en interpretatief kader voor ‘Q’

Christian Bröer

De Q-methode is recentelijk bezig aan een opmars. Ook in Nederland maken er meer mensen gebruik van. Mijn eigen ervaringen zijn positief. In aansluiting op interpretatief werk kan Q een zinvolle aanvulling zijn. Zelf heb ik de benadering ingezet om een deel van mijn interpreterend verkregen bevindingen (Bröer, 2006) te toetsen (Kroesen & Bröer, 2009). Het bleek dat de factoren die wij met Q verkregen, leken op de discoursen die ik eerder had benoemd. Deze ervaring bracht ook twee problemen met ‘Q’ aan het licht: de selectie van de statements en de aannames over subjectiviteit zoals Q die construeert.

Om een set van uitspraken te verkrijgen moeten de onderzoekers een keuze maken uit alle feitelijke uitspraken ten aanzien van het onderwerp van studie (de concours). Deze selectie veronderstelt kennis over de structuur en de grenzen van de concours. We moeten al weten welke typen uitspraken er zijn en hoe die zich tot elkaar verhouden. Een thematische inhoudsanalyse en een analyse van de argumentatieve structuur van de concours zijn dan ook sterk aan te raden alvorens uitspraken te selecteren.

Ook de grenzen van de concours zijn niet onproblematisch (zie daarover de discussie over mijn proefschrift in KWALON 40). Neem als voorbeeld allerlei uitspraken over de recente ‘kredietcrisis’: is een uitspraak over hebzucht uit het oude testament deel van de concours over de ‘kredietcrisis’? Wie bakent dit af?

En wat te doen met ‘stilte’ of zeer marginale uitspraken? Wellicht wordt de ‘concourse’ bij elkaar gehouden door bepaalde uitspraken uit te sluiten. Hierover valt normaal gesproken met Q weinig te zeggen. Kroesen en ik hebben wel geprobeerd om marginale uitspraken toe te voegen aan de selectie van statements. Onze respondenten waren opmerkelijk positief hierover. Maar hoe moeten we dat interpreteren, als latente opinie? Of corrigeert de Q-methode voor marginalisering, doordat alle uitspraken door de onderzoeker als gelijkwaardig worden gepresenteerd?

Dit brengt mij bij het tweede punt: hoe verhoudt zich de subjectiviteit zoals die met Q geconstrueerd wordt, tot subjectiviteit in andere situaties? Q is gegrondvest op de aanname dat de factoren die daarmee gevonden worden een afspiegeling zijn van een intern ‘frame’. Ook al maken we subjectiviteit niet geheel afhankelijk van context en interactie, deze volledig uitsluiten is evenmin mogelijk. Subjectiviteit wordt sociaal tot stand gebracht, wellicht mede door een (Q-)methode.

Nogmaals, mijn eigen ervaringen zijn positief in die zin dat verschillende methoden en data vergelijkbare uitkomsten laten zien. Maar, dat hoeft geen eigenschap van de metho-

den te zijn, het kan ook een kenmerk zijn van een discours dat zo dominant is dat het in verschillende situaties terugkeert.

Kortom: de Q-methode is van waarde binnen een kritisch theoretisch perspectief en in combinatie met grondig kwalitatief (voor)onderzoek.

Literatuur

Bröer, C. (2006). *Beleid vormt overlast, hoe beleidsdiscoursen de beleving van geluid bepalen*. Amsterdam: Aksant.

Kroesen, M. & Bröer, C. (te verschijnen 2009). Consequences of the relationship between policy discourse and people's internal frames on declared aircraft annoyance: an application of Q-methodology. *Journal of the Acoustical Society of America*.